

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ТРАДИЦІЇ

УДК 811.134.2'27

ІСПАНСЬКА СОЦІОЛІНГВІСТИКА ЯК ОСНОВА ЛІНГВІСТИЧНОГО ОПИСУ МОВИ

Роман Помірко

*Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
rpmirko@yahoo.es*

Розкрито проблемні аспекти опису мови у працях іспанських соціолінгвістів: особливості реалізації жіночого/чоловічого мовлення, діалектне членування, відродження мов після диктатури Франко, роль системи врегульованого навчання для розвитку мовної свідомості тощо. Визначено роль соціально-етнічних чинників у формуванні фонетичних ознак іберійських діалектів, зокрема наварро-фагонського, астура-леонського й андалузького, на основі їх кореляцій та автохтонних рис.

Ключові слова: іспанська соціолінгвістика, чоловіче/жіноче мовлення, відродження мови, фонетичні явища.

В Іспанії соціолінгвістика є науковим і дидактичним предметом, основою лінгвістичного опису. Соціолінгвістика охоплює різнобічні мовно-мовленнєві аспекти, починаючи з фонетики, лексики, а також морфології і синтаксису, які є чинниками перетворень домінантної субстанційної лінгвістичної парадигми на прагматико-функціональну. Ці питання досліджує чимало вчених, з-поміж яких Хосе Луїс Блас Арройо (José Luis Blas Arroyo), Франціско Морено Фернандес (Francisco Moreno Fernández), Еухеніо Мартінес Сельдран (Eugenio Martínez Celdrán), Лопес Моралес (Lopez Morales), Хосе Карлос Еррерас (José Carlos Herreras), Пілар Монтеро Кур'ель (Pilar Montero Curiel) та ін. Зв'язок мовних та позамовних чинників ці автори розуміють як системотвірний фактор буття мови. Саме такий підхід дає змогу об'єктивно описати головні мовні процеси.

Специфіка іспанського мовного ареалу полягає в тому, що високий ступінь білінгвізму, диглосії дає можливість використовувати в комунікативних ситуаціях лексику кожної з мов (іспанська, каталанська, галісійська) в контексті іншої без їхньої попередньої фонетико-морфологічної асиміляції. Винятком є лише баскійська мовна спільнота, яка має іншу неіндоевропейську структуру.

Мета статті – ознайомити з досвідом вивчення корелятивного зв'язку мови і суспільства у працях іспанських мовознавців, розкрити роль соціально-етнічних чинників у формуванні фонетичних ознак іберійських діалектів.

Тематика праць іспанських соціолінгвістів

Серед досягнень потрібно відзначити праці про жіноче і чоловіче мовлення. Традиційно соціальний статус жінки в суспільстві донедавна був хистким в Іспанії. Це зумовило своєрідне маркування цього статусу через посередництво низки доступних і властивих символів (зовнішній вигляд, одяг, звички тощо).

По-особливому жіночий вектор реалізувався в мовленні. У комунікуванні перевагу віддають престижу норми як важливому соціальному пріоритету. Однак ця нормативна особливість мовлення є вибірковою, стосується, як зазначають дослідники, спілкування жінок з чоловіками і зникає в комунікативному жіночому середовищі. Хосе Арройо наводить низку інших причин, які розмежують чоловіче і жіноче мовлення, серед них особливо цінними й результативними видаються роздуми про біологічні й нейрологічні причини обох статей на користь дотримання нормативного узусу чоловіків, а не жінок [1; 2: 55–65]. У низці випадків для порівняння з маскулінним беруть до уваги ознаки мовлення жінок. Проте зауважимо, що за глибиною проникнення в сутність мовленнєвих процесів не менш важливим є не стільки статева належність суб'єктів мовлення, скільки їхній спосіб життя. За переконанням Альвара Мануеля, чоловіки окремих регіонів Андалузії, особливо ті, які вирізняються різнобічною соціальною і професійною мобільністю, міжкультурними контактами, привносять у своє мовлення неологізми, фонетичні та синтаксичні новотвори [3: 129–146]. Складність і неоднозначність досліджуваних явищ і ситуацій приводить іноді до інших висновків. Наприклад, за межами Іспанії – у США, де високий рівень іспано-американського білінгвізму, результати будуть на користь дотримання нормативного узусу чоловіків, а не жінок.

Праці сучасних іспанських учених ґрунтуються також на лінгвістичних атласах Іберійського півострова [4–6]. Численні карти ілюструють фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні зразки дієвого синхронного зрізу. Крім атласів, Іспанія публікує словники діалектної лексики. Кількість лінгвістичної, археологічної й антропологічної інформації збільшилась у десятки разів. Перегляд різних наукових видань засвідчує постійну зацікавленість багатьох мовознавчих шкіл проблемами діалектного членування і тими мовними процесами, які взаємодіють й одночасно етномовно різні за своєю суттю (баскійський мовний ареал). З-поміж останніх соціолінгвістичних праць відзначимо такі: Alvar M. «Manual de dialectología hispánica» (El español de España, 1996); Blas Arroyo J. L. «Consecuencias del contacto de lenguas de Valencia» (España actual, 1992, № 57, p. 81–100); Fernández Francisco M. «Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje» (Madrid, 2008); José Carlos Herreras «Lengua y normalización en España» (Madrid, 2008) та ін. У цих працях йдеться про стан сучасної мовної картини Іберії, яка нині є однією з найцікавіших у Європі, про соціально-політичні передумови, що вплинули на відродження автономії мов та національної свідомості після повалення Франкійської диктатури (1975). За шість років після цієї події в Каталонії підготовлено 2000 вчителів і викладачів каталанської мови, створено 21 Асоціацію на підтримку розвитку каталанської культури. Такими ж динамічними були дії на відновлення галісійських і баскійських просвітницьких осередків, шкіл, університетів [7: 235–246]. Зменшилися випадки мовних та міжнаціональних конфліктів у білінгвальних середовищах, у яких постійно збільшується відсоткова частка комунікантів рідною мовою. У країні Басків вона становить ~ 40%, а в Галісії та Каталонії відсоткове співвідношення між рідною й іспанською майже удвічі вище – 60-70% [8: 17–51].

Тривалі в часі події соціополітичного і культурного характеру постійно порушували комунікативну рівновагу між іберійськими соціумами. Військово-політичну могутність Кастилії перервав романський мовний континуум. Уже у XII–XIV ст. експансія Кастилії, завдяки її ролі в Реконкісті (Reconquista), дала поштовх

інтенсивному розвитку кастильського мовлення, його конденсації і відтак пришвидшенню етнотворчої риси, які скерували розвиток у бік відхилення від латини. Деконденсія (занепад) регіональних мовлень стала вирішальною, коли королівський двір заговорив кастильською (1410).

До «вторинних» чинників негативних іберійських міжмовних ситуацій належить лексична та структурна близькість мов, яка супроводжується не стільки зближенням комунікативних конструкцій, скільки поглинанням однієї мови іншою, особливо у випадках, коли мовний фундамент є хитким. Тут можна пригадати ситуацію з валенсійським соціумом XVI–XVIII ст., якому не приділяли великої уваги аристократія і буржуазія, як це було в Каталонії, де «мовні редути» стали символом національної ідентичності [9: 156–172].

Значно пізніше, 1978 р., мовна свідомість іберійських автономій підсилалась завдяки тому, що комітети освіти і науки впровадили нову систему врегулювання білінгвального навчання. Відтоді регіональні мови стали культурним і національним чинником. Ризик стати жертвою мовного відступництва минув.

Роль соціально-етнічних чинників у формуванні фонетичних ознак іберійських діалектів

Зосередимо увагу на фонетичних процесах. Сучасні ритми змін є неоднаковими в кожному регіоні і вони не заторкнені стандартом кастильського (іспанського) мовлення. Це відображає властиву кожному діалекту етномовну звичку реалізовувати свій правопис і вимову. У нашому описі основну увагу звернемо на наварро-арагонський, астуру-леонський та андалузський діалекти, які, попри добре відоме історичне тло, вирізняються низкою кореляційних і суто автохтонних фонетичних явищ. До перших належать ті, які в історії одержали константну ізоморфну рису. Це, передусім, стосується особливостей реалізації/нереалізації вимови [s] в ненаголошеній позиції та в кінці слів, випадків втрати фонемою [z] своїх артикуляційних ознак у бік наближення до фонемі [s]: *casa* – дім, *caza* – полювання; *poso* – бідон води, *pozo* – колодязь; у множині *los aviones* – *loø avioneø*, *los mismos años* – *loø miømoø aïoø*.

Знаходимо й випадки альтернації (дисиміляції) r/l: *comer/comel*, *multa/murta*; d/z/i : *Madrid* [madziz]; [madri] та інші, які поширюються по всьому ареалі, проте важко піддаються систематизації і є у значному масиві прикладів оказіональними та не виходять за межі фонетико-фонологічного рівня [10].

Альтернацію dθ у міжвокальній позиції започатковано ще в XVII ст. На цей час вона була усталеною і прогресуючою, характеризувалася визначеними зрушеннями структури слова, особливо в Андалузії: *nido/nío*, *crudo/crúo*; *desnudo/desnúo*; *llegado/llegáo*; *corrida/corría*. Втрата -d у Futurum simple (простий майбутній) є виявом фонетико-граматичних зрушень: *saldré/salir-é*; *vendré/venir-é*; *pondré/poner-é*. Наслідком невимови -d є утворення сегментів *ao*, *ío*, *uo*, з дифтонгічним звучанням, а також метатеза, яка є поширеною фреквенталією на півдні Іспанії: *ponr-é/porné*; *tenré/terné* тощо.

В інших випадках метатеза -d пов'язана з полегшенням вимови успадкованих від латини консонантів ld>dl, де звукосполучення ld для мовців є артикуляційно несприйнятним (антипатичним), що провокує метатезу. Такі самі випадки простежуються в імперативному вживанні, інфінітивах, герундіях, особових ненаголошених займенниках: *le-lo*; *le-la*; *les-lo* і м.д.: *decildo/decidlo*; *miralda/miradla*.

Втручання -d у фонетичну будову слова спостерігаємо і в консонантних латинських групах *lr, nr*, утворених унаслідок синкопи: *hon(o)rare > honrar > hondrar; engen(e)rare > engenrar > engendrar*. Згодом в окремих випадках відбувалась гіперкорекція слів: *hondrar > honrar*. Подібні фонетичні альтернації в історії іберійських діалектів спостерігаються також у групах *mn, mr, ml*: *hom(i)ne > homne > hombre; fem(i)na > femna > hembra; hum(e)ru > hombro; trem(u)lare > temblar* тощо, де редукція звуків може спровокувати не лише метатезу, а й процес вокалізації консонантів: *cap(i)tale > cabdal > caudal; deb(i)ta > debda > deuda; civ(i)tate > cibdad > ciudad* тощо. Усі вони в подальшому стали нормою узусу.

Нереалізація -d в закінченнях слів є зміною в прогресуючій фазі (*cambio en marcha*): *merced > mercé; virtud > virtú; juventud > juventú*; в імперативних формах 2-ї особи: *andad – andá, venid > vení*. Ця зміна наявна у творах Сервантеса та Лопе де Веги. На противагу редукції -d, його наявність у кінці слів в окремих дискурсах, очевидно, задля рими, може створювати надлишкову експресію, комічні ефекти. Це спостерігається в художньому дискурсі Муньоса Секи (Muñoz Seca) у його творі «La venganza de Don Mendo» (Помста Дона Мендо): *Escuchad que habla el Seca Abad/ un consejo permitid/ en nombre de la piedad/de la que soy adalid/como Abad y por mi edad/decid Don David, decid, etc.*

Звукові альтернації, як і низка інших, відображають *sensu largu* – типову рису іспанських соціумів. У часовому вимірі вони є і давніми, і сучасними, своєрідними фонетичними константами, які, ймовірно, не будуть завершені на противагу тому, як відбулося з леніціями приголосних у кастильському мовленні XVI ст. (*s/ss; x/g/j*) під час врегулювання орфографічних норм. Сучасні фонетичні альтернації є наслідком природного розвитку мови, не обмеженого правописними нормами [11: 166; 12: 249–292].

Можна виокремити три чинники фонічних альтернацій: дистрибутивний, контекстуальний і функціональний. Дистрибутивний пов'язаний з позицією звука у слові: початкова, серединна і кінцева, які характеризують різну артикуляційну напругу; контекстуальний: узгоджується з іншими звуками у слові, тут діють фонічність консонантів у препозиції і постпозиції до наголосу, роль фразової паузи та інші; функціональний взаємодіє з граматичними категоріями слів, місцем інтонації у фразі. Хосе Сампер констатував у мовленні (Канарські острови) головну реалізацію звука -d в інтервокальній позиції: нормативну (*partido, nada, ayuda*), фрикативну (*lado/caña*) і нуль звука (*cuñada > cuña^ha*). Лінгвіст враховує не лише природний фонетичний образ слова у цій частині Іспанії, а звертає увагу на соціальні та етнічні чинники: рівень освіченості мовців, вік, етнічну належність [13: 263–271].

Сучасний синхронний зріз на Заході Іспанії (Екстремадура), а також в інших регіонах: Арагон, Астурія, Леон, виявляє збереження низки «архаїчних» рис. Архаїчність, на наш погляд, є умовною, бо придихова артикуляція початкового звука -f, попри кастильський вплив і його соціально-політичне оточення, збереглася: *f > h > ø* і набула ознак регіональної норми навіть у запозичених наукових термінах, які були поза фонетичним процесом нейтралізації -/f: *fuelle [hwenti], fuerza [hwerza], fuma [humal], fumaero [humaero]* та ін. Придиховість -f характерна навіть для мовлення молодих освічених людей, незважаючи на щільний контакт із нормативним узусом, масмедійним дискурсом та іншими регуляторними діями [14: 225–250, 337–378; 15: 413–414].

Отже, початковий латинський *-f* у діалектних зонах не створює враження одноманітного фонетичного процесу. У ньому виокремлюються три досить верифіковані фонетичні варіанти: збереження етимологічної *-f*, аспірація *f* > *h* і зникнення аспірації – нуль звука [θ], конфігурація яких визначається за матеріалами іспанських національних атласів в історико-діалектологічних дослідженнях цих писемних пам'яток. Тобто ізоморфізм і диференціація зумовлюють лінгвістичний статус початкового *f*-. У низці випадків сучасний стан зі звуком *f* нагадує той, який був йому властивий у середні віки (XIII–XIV ст.), що періодично змінює конфігурацію під тиском різних мовленнєвих стилів.

Альтернативні процеси щоразу охоплюють більшу кількість приголосних. Андре Мартіне сприймав іспанський консонантизм як динамічно еволюційний [16]. З-поміж інших альтернатив лінгвісти виділяють *s/z*, *x/h*, *r/l*, *d/θ* та ін. Якщо *s/z* має давню традицію, то *x/h* належить до фактів, які з'явилися недавно, між ними і лєніцією приголосних відстань у три сторіччя: *pared/paré*, *red/reh*; *reloj/reló*; *besar/besal*; *comer/comel*; *conejo/conehu*; *oreja/oreha*; *verde/velde*; *Ricardo/Ricaldo*, і навпаки, – вимова *r* замість *l*: *alma/arma*; *soldado/sordao*; *huelga/huerga*. Аспірація фонем [x] є заміною з інтенсивною дією, вказує на ознаки, що викликають її значне артикуляційне послаблення [17: 284–313; 15: 318–321].

Щодо голосних, то їх реалізація в мовленнєвому ритмі зумовлена чинниками позиції голосного звука в слові, інтонацією, наголосом тощо. Голосні зберігають більшу стабільність у наголошених складах, а в ненаголошеному оточенні вони піддаються варіативним комутаціям [18: 293–334].

Мозаїка альтернатив голосних може корелювати з тими, які характеризують приголосні. Проте такі зміни важко піддаються систематизації, реалізуються нерівномірно в різних соціальних і вікових групах. Тому об'єктом нашого опису стали лише найважливіші з них. Вони є індикатором не індивідуальних, а таких, що покривають обширний простір кореляцій, стають виразником лінгво-соціального статусу мовців.

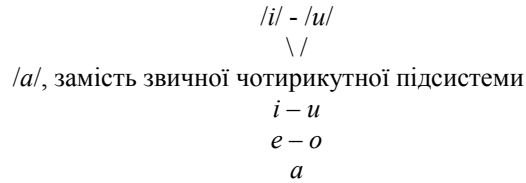
Фонічний контекст зумовлює процеси афези, синкопи, апокопи, дифтонгізації, зміни наголосу. Усі ці нерегулярні явища є наслідком послаблення артикуляційної енергії, що нейтралізує їх диференційні ознаки, зникає чіткість їхніх фонічних контурів. В іспанському регіональному мовленні ця ситуація нагадує ту, яка була в пізній латині та в протороманському періоді. Рафаель Лапеса і Хуан Вальдес стверджують, що такі фонічні варіації продовжувалися в XVI ст. також у літературному мовленні, де лексичні форми, як-от: *vanedad/vanidad*, *envernar/invernar*, *escribir/escribir*, *abondar/abundar*, *cobrir/cubrir*, конкурували за ознакою частоти вживання [19: 36–40; 20].

У початковій позиції ненаголошені голосні є стійкішими, ніж в середині й у кінці слів. Проте трапляються випадки нереалізації (афези) *a*: *agujero/bujero*; *acequia/cequia*, комутації *a* з префіксом *re*: *recimo* > *racimo*, *restrojo* > *rastrojo*; метафонії *a/e*: *sarmiento* > *sermiento*; *zanahoría* > *zenahoría*.

Голосний *e*- зазвичай є артикуляційно нестабільним у різних позиціях. Між приголосними *e*- реалізується як нейтральна *-i*, відкрита в бік комутації з *a*-. *ermita* > *armita*; *encia* > *ancia*, також він може отримати артикуляцію напівголосного, зумовлену йотованим наступного складу під впливом реалізації кінцевого *o* як *u*: *teniendo* > *tinjendo* [tinjendu]; *queriendo* > *quiriendo* [kirjendu]. На сучасному синхрон-

ному зрізі ці альтернативи одержують комунікативне поширення в Саморі, Екстремадурі, частині Андалузії. За межами Іспанії – Колумбії, Чилі, Аргентині [21].

У *середині* і в *кінці* слів артикуляційні ознаки голосних характеризують широкий діапазон альтернатив. Окремі з них виходять за межі звичної сукупності фактів, що дає змогу виявити узагальнені звукові кореляції в мовленні Заходу і Півдня Іспанії. Загальна тенденція полягає в тому, що головною стає реалізація архіфоном [i, u], тобто *-e* комутує в бік *-i*, тоді як *-o* у бік *-u*, що приводить до реалізації в кінцевій ненаголошеній позиції підсистеми у вигляді трикутника:

Така ситуація простежується в Астурії, Леоні, Сантандері, Саморі, Саламанці, Піосі і Саяго: *madre/madri*; *noche/nochi*; *antes/antis*; *libro/libru*; *arbolis/ arboles*; *caloroso/calorosu* [19].

У випадку *o>u* утворюється дифтонг, коли кінцевий голосний поєднується з попереднім внаслідок втрати міжвокального приголосного: *ado>ao>au*: *dejado>dejao> dejau* [deh'au]; *edo>eo>eu*: *miedo>mieo> mieu* [mjeu]; *udo>úo>úu>u*: *nudo>núo>nu* [nu]. Нечіткість артикуляції провокує, на наш погляд, зниження мовлення, його «згрубіння». Тим не менше, слововформи як фонетичні новотвори зумовлюють підвищення рівня експресивності висловлень.

У діяхронії закінчення на *-i* слововформи (замість *-e*) були звичними і продуктивними в літературних творах раннього і пізнього Середньовіччя, охоплюючи за граматичним статусом різнобічну лексику.

У поемах Гонсало де Берсео (XIV ст.) у закінченнях на *-i* простежується тісний зв'язок народного і літературного мовлення, що відповідало на той час стратегії розвитку іспанської мови. Самі ж слова на *-i* були предметом аналізу лінгвістів різних поколінь: *este/esti*; *aquesto/aquesti*; *ello/elli*; *madre/madri*; *noche/nochi*; *antes/antis*. [22; 23: 1–10; 24: 172–187; 15: 111, 337].

Позбавлення артикуляції кінцівки слова супроводжує граматичні, просодичні та фонологічні девіації. У першому випадку з'являється нова форма множини на *-is*. У другому – у східній Андалузії придиховість (так само, як і нереалізація морфеми *-s*) спричиняє появу фонологічної опозиції *e*: ϵ ; o – ɔ для оформлення множини: *libros > [librɔs]*; *calles > [kaʎes]*, а також зменшення складу слів: *acabadas > acabás*; *embarazadas > embarazás*; *a bocanadas > a bocanás*. Майже в усіх соціальних групах широким потоком вливаються в мовлення експресивні форми слів [25].

Отже, проаналізовані фонетичні явища в структурі слів характеризують тією чи іншою мірою мовлення різних іберійських регіонів. Вони діють у визначених межах, хоча, на перший погляд, мозаїка фонетичного матеріалу не підлягає регулюванню. Саме ж нагромадження різнобічних фактів може стати переконливим аргументом для появи нових тенденцій чи гіпотез, необхідних для поступу науки про мову і її носіїв. Крім того, досліджуваний синхронний зріз може допомогти зрозуміти

окремі явища в діяхронії, попри доктрину Ф. де Соссюра про чітке розмежування синхронного і діяхронного в еволюції мов. З цього погляду, справедливим є судження Грінберга про виявлення мовних універсалій у синхронному зрізі. Науковець зауважує, що ніяка діяхронна зміна не може передбачити (мотивувати) неіснуючий синхронний тип, бо він виникає, коли мова еволюціонує в синхронії [26: 508–517].

Вокалічні системи розвиваються в напрямі оптимального використання відповідного для кожної мови фонетичного простору з метою збереження максимальної дистанції (відстані) між голосними, за аналогією з народними ладами в музиці.

Щодо Східної Андалузії, то суперечки навколо появи ознаки відкритості *e/o* тривають, піддається сумніву її фонологічний статус: розщеплення (*desdoblamiento*) фонем *e/o* на ще одну пару голосних за ступенем відкритості. Соціум забезпечує її функціональний статус [26, 225–235; 27, 193–205; 28; 29, 375–402].

Зрозуміло, що деякі лінгвісти дотримуються традиційних поглядів на дискретний характер диференційних ознак іберійських діалектів. Роль соціально-етнічних чинників зводиться до констатації переважно архаїчних рис. Однак такий підхід не враховує розвитку етносоціумів, особливостей ритміки комунікативних практик, які розвиваються в надрах молодіжних середовищ.

1. *Arroyo Blas José Luis* Sociolingüística del español / Arroyo Blas José Luis. – Madrid, 2005.
2. *Betancourt R.* Sex differences in Language Proficiency of Mexican-American Third and Fourth graders / R. Betancourt // *Journal of Education*. – 1976. – Т. 158, № 2. – P. 55–65.
3. *Alvar M.* Hombres y mujeres en las hablas andaluzas – Variedad y unidad del español / M. Alvar. – Madrid, 1969. – P. 129–146.
4. Atlas lingüístico de la península Ibérica. – Madrid, 1962.
5. Atlas lingüístico de España y Portugal. – Madrid, 1974.
6. Atlas lingüístico y etnográfico de Aragón. – Navarra, 1963.
7. *Fernández Francisco M.* Principios de sociolingüística y sociología del lenguaje / M. Fernández Francisco. – 4ª ed. – Madrid, 2009. – P. 235–246.
8. Estudios sobre lengua y sociedad / Publicaciones de la Universidad Jaume I, 2002. – P. 17–51.
9. *Mira J. F.* Culturas, llengües, nacions / J. F. Mira. – Barcelona, 1990. – P. 156–172.
10. *Preston D. R., Young R.* Adquisición de segundas lenguas: Variación y contexto social / D. R. Preston, R. Young. – Madrid, 2000.
11. *Romaine S.* El lenguaje en la sociedad / S. Romaine. – Barcelona, 1996. – 166 p.
12. *Cameron R.* Language change or changing selves? Direct quotation strategies in the Spanish of San Juan, Puerto Rico / R. Cameron // *Diacronía*. – Т. 17,– № 2. – P. 249–292.
13. *Samper J. A.* Estudio socio-lingüístico del español de Las Palmas de Gran Canaria / J. A. Samper. – Las Palmas, 1990. – P. 263–271.
14. *Rodríguez Castellano L.* La aspiración de la «h» en el Sur y Oeste de España / L. Rodríguez Castellano // *Revista de filología española*. – 1936. – Т. XXIII. – P. 225–250, 337–378.
15. *Zamora Vicente A.* Dialectología española / A. Zamora Vicente. – Madrid, 1979. – P. 111–137, 318–321, 413–414.
16. *Martinet A.* Economie des changements phonétiques / A. Martinet. – Berne. – Ch. 12.

17. *Alvar M.* Las hablas meridionales de España y su interés para la lingüística comparada / M. Alvar // *Revista de Filología española*. – 1955. – T. XXXIX. – P. 284–313.
18. *López García A.* Simetría, asimetría y disimetría en el vocalismo iberrománico / A. López García. – *Archivum*, 1977–1978. – T. XXVII–XXVIII. – P. 293–334.
19. *Lapesa R.* Op.cit. §§ 40, 41, 44, 119, 120. – Madrid, 1985. – P. 36–40.
20. *Valdés Juan de* Diálogo de la lengua.
21. *Espinosa A. M.* Estudios sobre el español de Nuevo México, Parte I, Fonética. – Nuevo México, 1930. – § 46.3.
22. *Menéndez Pidal R.* Manual de gramática histórica española §§ 19, 28 / Pidal R. Menéndez. – Madrid, 1972.
23. *Tilander G.* Las terminaciones –I por –E en los poemas de Gonzalo de Berceo / G. Tilander // *Rev. De Fil. Esp.* – 1937. – T. XXIV. – P. 1–10.
24. *Gulsoy J.* The –i Words in the Poems of Gonzalo de Berceo / J. Gulsoy // *Romance philology*. – 1969–1970. – № 23. – P. 172–187.
25. *Cummins J. G.* El habla de Coria y sus cercanías / J. G. Cummins. – London, 1974. – § 43.
26. *Greenberg Joseph H.* Synchronic and Diachronic universals / H. Greenberg Joseph // *Phonology, Language*. – № 42. – P. 508–517.
27. *Alarcos Llorach E.* Fonología / E. Alarcos Llorach // *Fonética, Oviedo, Archivum Oviedo*. – 1958. – № 8. – P. 193–205.
28. *Crothers J.* Typology and Universals of Vowel Systems Typology and universals of vowel systems / J. Crothers // *Universals of Human Language* / ed. by J. Greenberg. – Stanford : Stanford University Press, – 1978. – Vol. 2. – P. 93–153.
29. *Mondejaz José* Diacronía y sincronía en las hablas andaluzas / José Mondejaz // *Lingüística Española Actual*. – 1979. – № 1 (2). – P. 375–402.

SPANISH SOCIOLINGUISTICS AS A BASIS FOR LANGUAGE LINGUISTIC DESCRIPTION

Roman Pomirko

*Ivan Franko National University in Lviv
vul. Universitetska, 1, Lviv, 79000, Ukraine
rpomirko@yahoo.es*

The article describes problematic aspects of language description in the works of Spanish sociolinguistics: peculiar features of male/female speech realization, dialectal segmentation, languages rebirth after Franko dictatorship, role of the system of regulated education for linguistic consciousness development etc. The author defines the role of social and ethnical factors in formation of phonetic features of Iberian dialects, in particular Navarrese, Asturian and Andalusian, by describing their correlations and autochthonous features.

Key words: Spanish sociolinguistics, male/female speech, language rebirth, phonetic phenomena.

**ИСПАНСКАЯ СОЦИОЛИНГВИСТИКА
КАК ОСНОВА ЛИНГВИСТИЧЕСКОГО ОПИСАНИЯ ЯЗЫКА****Роман Помірکو**

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко
ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000, Украина
rpmirko@yahoo.es*

Раскрыты проблемные аспекты описания языка в работах испанских социолингвистов: особенности реализации женской/мужской речи, диалектное членение, возрождение языков после диктатуры Франко, роль системы урегулированного обучения для развития языкового сознания и т. д. Отмечена роль социально-этнических факторов в формировании фонетических признаков иберийских диалектов, в частности наварро-фагонского, астуро-леонского и андалузского, описывая их корреляции и автохтонные черты.

Ключевые слова: испанская социолингвистика, мужская/женская речь, возрождение языка, иберийские межязыковые, фонетические явления.

Стаття надійшла до редколегії 08.10.2011

Прийнята до друку 21.10.2011